
Rotnowo, st. 18, gm. Gryfice, woj. szczecińskie, AZP 20-13/23

Informator Archeologiczny : badania 32, 9-11

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

(głównie rylce, a ponadto drapacze oraz liściaki świderskie i ahrensburckie) oraz odpadków z ich produkcji (rylczaki). Cechy te sugerują podomowy charakter osadnictwa w tej części terasy III, w odróżnieniu od inwentarza odkrytego w jej niższych partiach (wykopy I/95, II/96).

Kontynuowano prace mające na celu rozpoznanie geologii otoczenia stanowiska (szurf geologiczny 5/98). Skupiły się one na rozpoznaniu utworów budujących II i III terasę warciańską oraz ich genezy. Obok tych badań przeprowadzono również analizę profilu glebowego stanowiska.

Badania będą kontynuowane.

Robertowo, st. 17, gm. Brudzeń Duży, woj. płockie, AZP 48-52/39- patrz: wczesne średniowiecze

ROTNOWO, st. 18, gm. Gryfice, woj. szczecińskie, AZP 20-13/23

- obozowiska paleolityczne
- obozowiska mezolityczne
- ślady osadnictwa neolitycznego
- ślady osadnictwa kultury łużyckiej

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w okresie od 12 lipca do 31 sierpnia przez dr. Tadeusza Galińskiego (Muzeum Narodowe w Szczecinie) z udziałem mgr. Tomasza Kendelewicza. Finansowane ze środków własnych Muzeum oraz przez PSOZ.

Stanowisko archeologiczne w Rotnowie odkryte zostało wiosną 1997 r. podczas prowadzonych na tym obszarze badań powierzchniowych w ramach AZP. Na powierzchni świeżo ugorowanego pola znaleziono wówczas kilkadziesiąt wyrobów krzemiennych i fragmentów ceramiki starożytnej. Zabytki występowały w kilku większych skupieniach oddalonych od siebie o 50 - 100 m. Jedno z nich położone było w bezpośrednim sąsiedztwie niewielkiej, czynnej żwirowni.

Stanowisko w Rotnowie było kilkakrotnie wizytowane przez Tadeusza Galińskiego w maju i w czerwcu 1997 r. Podczas kolejnej prospekcji stanowiska zauważono w nowo wykopanej części żwirowni nieruchome obiekty archeologiczne (w ścianie żwirowni) oraz krzemienie i fragmenty ceramiki w obrębie samej żwirowni. To zadecydowało o podjęciu tam w sezonie 1998 archeologicznych badań ratowniczych.

Stanowisko położone jest w strefie brzegowej zabagnionej obecnie rynny plejstoceniowej, zajmuje fragment jej zachodniej terasy nadzalewowej i częściowo terasy zalewowej na odcinku około 500 m, na wysokości wsi Charnowo-Rotnowo. W obrębie stanowiska zlokalizowana jest wspomniana żwirownia. Powierzchnię stanowiska porastają obecnie trawy ugorowe. Działka oznaczona nr 258/14, obręb Rotnowo, na której położone jest opisywane stanowisko jest własnością Agencji Rolnej Skarbu Państwa, w znacznej części została wydzierżawiona miejscowym rolnikom.

Na stanowisku założono 3 wykopy badawcze o powierzchni ponad 600 m² oraz wykonano ponad 50 dołków sondażowych o powierzchni od 0,5 do 1,0 m² każdy, rozrzuconych na obszarze około 3 ha. W badaniach wykorzystywano sprzęt zmechanizowany w postaci koparki łyżkowej, a także kosiarki do cięcia trawy i zarośli.

Wykop „Żwirownia”.

Trzy odkrywki usytuowane w ten sposób, że przylegały do krawędzi żwirowni w miejscach, gdzie w profilu widoczne były obiekty nieruchome, bądź dawało się zaobserwować wyraźną koncentrację materiału masowego, przede wszystkim krzemienia, a więc od strony południowo-wschodniej - wykop o pow. 48 m², od strony północnej - wykop o pow. 30 m², oraz od strony południowo-zachodniej - wykop o pow. 62 m².

We wszystkich wykopach występowały luźno porozrzucone zabytki krzemienne, w tym rdzenie i narzędzia (układ bezkrzemienicowy). W odkrywce południowo-zachodniej odsłonięto ponadto dwa obiekty w postaci:

a) paleniska – wewnątrz, obok przepalonych kamieni, zalegały liczne przepalone do białości wyroby krzemienne

b) jamy - w wypełniku znajdowały się m.in. dwa duże fragmenty ceramiki łżyckiej (?).

W odkrywcę południowo-wschodniej odsłonięto:

a) jamę ze spalenizną i kamieniami bez materiału zabytkowego

b) palenisko o średnicy około 1,5 m.

Uwagi ogólne:

Osadnictwo w tej części stanowiska prawie całkowicie zostało zniszczone poprzez wybieranie piachu, częściowo jeszcze w okresie przedwojennym (stara część żwirowni). Występowały tu ślady kultury mezolitycznej datowanej typologicznie na młodszy okres atlantycki oraz osadnictwa młodszego, zapewne neolitycznego (?) i tzw. kultury łżyckiej. Z tą ostatnią wiążą się najpewniej jamy i paleniska.

Wykonane sondáže w dalszej odległości od krawędzi żwirowni wykazały całkowity brak śladów osadniczych. Z dalszych badań w tej części stanowiska zrezygnowano.

Wykopy nr 1-2:

Oba wykopy usytuowane zostały w północnej części stanowiska, na płaskiej terasie zalewowej, poniżej nasady cypla. Podstawą do ich lokalizacji były bardzo szczegółowo przeprowadzone badania sondážowe metodą metrów kontrolnych i dołkowania.

Wykop nr 1:

Obejmował odizolowane skupienie osadnicze i miał powierzchnię około 65 m². Odsłonięte tu obiekt mieszkalny półziemiankowy i towarzyszącą mu krzemienicę liczącą ponad 3,5 tys. zabytków, w tym ponad 300 form wydzielonych (rdzeni i narzędzi).

Półziemianka była w zarysie owalna o dłuższej średnicy około 4,0 m i zagłębiona na ponad 1,2 m poniżej powierzchni wykopu.

Osadnictwo wykopu nr 1 związane jest z kompleksem liściakowym, tzw. cyklem ahrensberskim. Chronologicznie odnosi się do schyłku młodszego dryasu (analiza typologiczna i analiza sytuacji geomorfologiczno-stratygraficznej). Reprezentuje najstarsze odkryte na tym stanowisku ślady pobytu człowieka (ok. 8500 lat BC).

Wykop nr 2:

Całkowita powierzchnia odkrywki wynosiła przeszło 350 m². Obejmowała ślady osadnictwa paleolitycznego i mezolitycznego w postaci trzech skupień.

Skupienie 1 - obiekt mieszkalny typu półziemiankowego i towarzyszące mu skupienie (krzemienica) zabytków krzemiennych, liczące ponad 2 tys. okazów, w tym liczne rdzenie i narzędzia.

Skupienie to wiąże się z kulturą mezolityczną i może być wstępnie datowane na okres borealny.

Skupienie 2 - krzemienica złożona z trzech autonomicznych warsztatów krzemieniarskich. Podkreślić należy wyjątkowy w skali Nizy stan zachowania. Pozyskano stąd ponad 1,5 tys. wytworów krzemiennych, głównie elementów technicznych obróbki rdzeni i półsurowca.

Obiekt datowany jest wstępnie na przełom późny paleolit/mezolit, czyli początek okresu wczesnoholoceńskiego.

Skupienie 3 - obiekt mieszkalny typu półziemiankowego wraz z towarzyszącą mu niewielką krzemienicą przydomową, zebrano stąd około 300 wyrobów krzemiennych. Obiekt mieszkalny analogiczny do wyżej opisanego, także do półziemianki skupienia 1. Zagłębiony na 1,5 m poniżej powierzchni wykopu. Obok domostwa odkryto ślady (dobrze zachowane) powalonego drzewa i kilka jam niewiadomego przeznaczenia i pochodzenia. To skupienie wiąże się z kulturą mezolityczną.

Wszystkie wykopy eksplorowane były metodą ław przy pomocy szpachli. Zabytki nanoszono trójwymiarowo w obrębie metra. W przypadku odsłonięcia śladów obiektów nieruchomych, odsłaniano całą powierzchnię.

Wykopami 1-2 objęty został, jak wykazały dalsze poszukiwania, cały obszar stanowiska, tzn. obszar na którym położone były skupienia osadnictwa paleolitycznego i mezolitycznego, przestrzennie izolowanego na przestrzeni kilkuset metrów. Kolejne skupienia osadnicze odkryte zostały na końcu cypla, w odległości przeszło 350 m, i są one związane z kulturami brzegowymi schyłku okresu

atlantyckiego (Ertebølle). Można je zatem uznać za odrębne stanowisko archeologiczne. Badania sondażowe prowadzono także w innych częściach stanowiska. Najczęściej przynosiły rezultat negatywny. Należy stwierdzić, że stanowisko nr 18 zostało przebadane i nie ma obecnie przesłanek do obejmowania go szczególnym nadzorem służb konserwatorskich. Dotyczy to również użytkowanej w dalszym ciągu żwirowni na tym stanowisku.

ROZUMICE, st. C, gm. Kietrz, woj. opolskie

- obozowiska kompleksu mikroodłupkowego (dolny i środkowy paleolit)
- obozowisko środkowopaleolityczne z techniką mustierską
- obozowisko kultury graweckiej (górny paleolit)
- zespoły typu Wilno (schyłkowy paleolit)
- obozowisko kultury komornickiej (mezolit)
- osada kultury sznurowej (schyłkowy neolit)

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w okresie od 3 sierpnia do 1 września przez Eugeniusza Foltyna. Finansowane przez PSOZ. Drugi sezon badań. Przebadano powierzchnię 60 m².

Celem badań było uściślenie pozycji stratygraficznej materiałów w górnej części piaskowni. Chodziło także o wyznaczenie zasięgu poziomów kulturowych.

Podczas trwania badań wykopaliskowych założono trzy wykopy. Sytuacja stratygraficzna w wykopach w dnie piaskowni była zasadniczo analogiczna do tej obserwowanej przed rokiem w wykopie II/97.

Dolnopaleolityczne artefakty zalegały, zdeponowane po krótkim transporcie, na dwóch poziomach: w piaskach i żwirach z toczącami ilastymi warstwowanych przekątnie riplemarkowo, w piaskach i żwirach warstwowanych przekątnie i horyzontalnie oraz w piaskach i iłach o warstwowaniu przekątnym riplemarkowym, zawierających toczące ilaste.

Materiały krzemienne obu poziomów należą do tej samej tradycji kulturowej. Reprezentują one tzw. kompleks mikroodłupkowy. Inwentarz liczy 110 zabytków: rdzenie, odłupki, wióry, 26 narzędzi, zgrzebła, odłupków retuszowanych, narzędzi zębato-wnękowych, narzędzi typu górnopaleolitycznego. Ich chronologię wstępnie można ustalać na okres poprzedzający nasunięcie się lądolodu piętra Odry.

Trzeci wykop usytuowano na krawędzi wybierzyska. Stanowi on dalszy ciąg, od północy, wykopu I/97. Wydobyto 674 wyroby. Wśród nich są zabytki kultur: komornickiej (trójkąty, półtylczaki typu Komornica, skrobacze, rylcowce, ciosak), zespoły typu Wilno (liściak Lyngby, liściak ahrensburški, liściak świderski), graweckiej (półtylczak, mikropółtylczak wkłęsły), środkowopaleolityczne (zgrzebła, ostrza pseudolewalskie). Godne podkreślenia jest, iż materiały, które w wykopie I/97 występowały w zmieszaniu, w tegorocznym wykopie do pewnego stopnia oddzielały się stratygraficznie.

Nie ulega wątpliwości, że najbardziej znaczących odkryć dokonano w wykopie I/97/98. Wykop ten pogłębiono o 1 metr, obejmując badaniami spąg warstwy piasków i żwirów równolegle warstwowanych i warstwę piasków i żwirów warstwowanych przekątnie tabularnie i horyzontalnie z wytrąceniami związków Fe. Na granicy tych warstw natrafiono na poziom środkowopaleolityczny z techniką mustierską. Łącznie wydobyto 41 zabytków - rdzeń krążkował, odłupki, formę techniczną, 10 narzędzi, głównie odłupków retuszowanych i ostrzy pseudolewalskich. W warstwie piasków i żwirów warstwowanych przekątnie tabularnie i horyzontalnie z wytrąceniami związków Fe na głębokości 210-230 cm (295,66 m n.p.m.) na jednej z powierzchni erozyjnych zaznaczających się w jej obrębie wystąpiło skupisko (wieniec?) kamieni różnego pochodzenia (ogładzone, ostrokrawędziste). Miało ono kształt ćwierćkola rozłożonego na linii wschód - południowy zachód, otaczającego pustą przestrzeń po stronie południowo-wschodniej. Między kamieniami odsłonięto dwa średniej wielkości skupienia czarnej substancji, przypominające plamy węglowe i liczne wyroby krzemienne. Były to: rdzeń, odłupki, wiór, 14 narzędzi, niemal wyłącznie zgrzebła i odłupki retuszowane. Uwagę zwraca obecność formy bifacialnej (zgrzebła lub ostrza). Niewykluczone, że mamy tutaj pozostałość